

MINISTERUL EDUCAȚIEI

LIBRIS

We know
books

LITERA

Maria Mariana Gheorghe

Irina Ema Săvuță

Aurel Constantin Soare

Istorie

Manual pentru clasa a VI-a

6

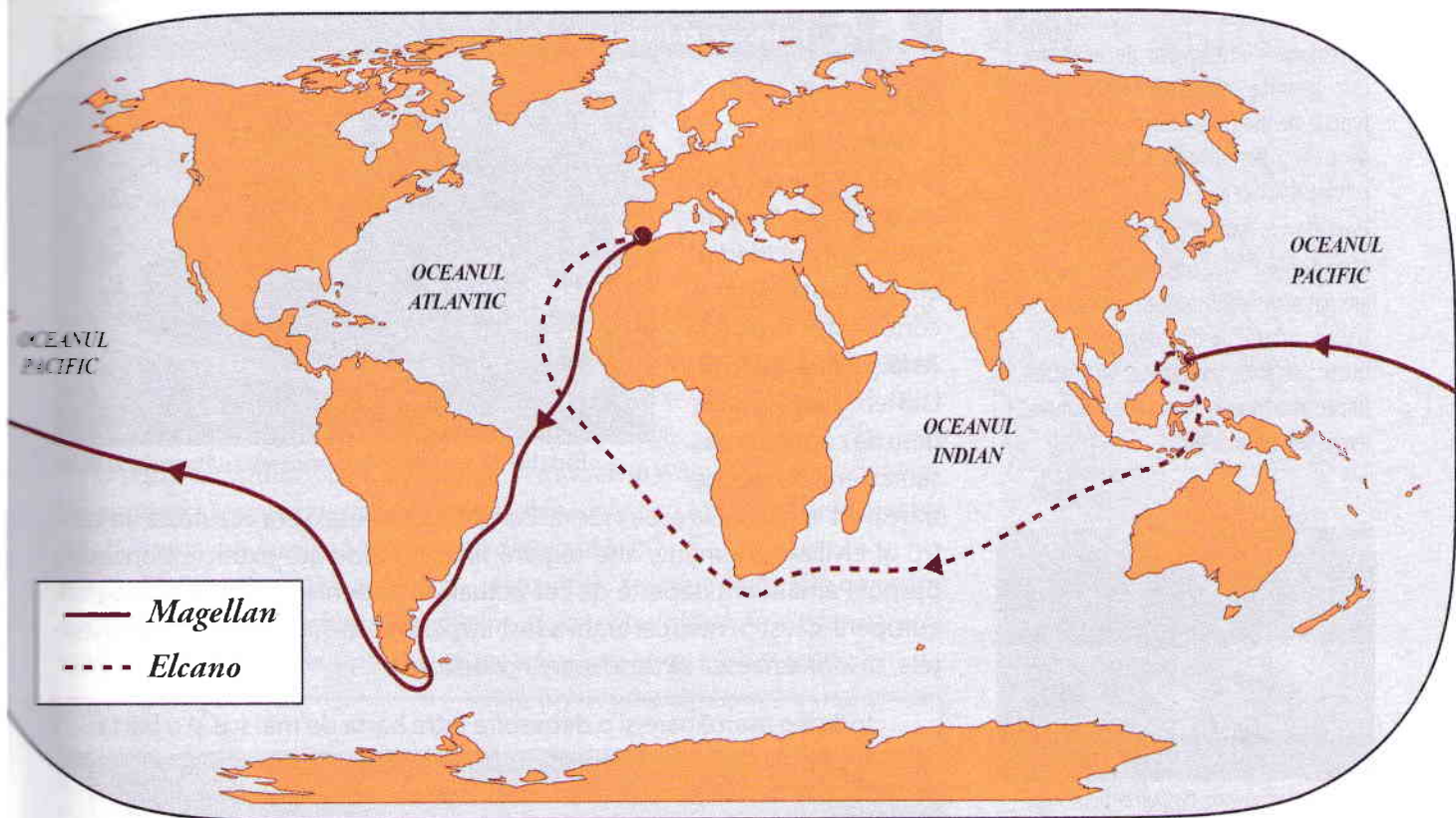
<i>Recapitulare inițială</i>	7
UNITATEA 1. CĂLĂTORII ȘI CĂLĂTORII • EUROPA ȘI LUMEA NOUĂ	13
Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu; mijloace de transport	14
Marile descoperiri ale europenilor: drumuri și teritorii; consecințe asupra vieții oamenilor.	18
Studiu de caz: • <i>Lumea Nouă</i> : cunoaștere, misionarism și exploatare	20
Fișe de lucru	24
RECAPITULARE	27
EVALUARE	28
UNITATEA 2. GENEZA SPIRITULUI MODERN	29
Renașterea: geneza spiritului modern, umanismul	30
Studiu de caz • Leonardo da Vinci și Michelangelo Buonarroti	32
Studiu de caz • Giordano Bruno și Galileo Galilei.....	36
Studiu de caz • Niccolò Machiavelli	38
Studiu de caz • William Shakespeare	39
Reforma. Contrareforma	42
Studiu de caz • Barocul	44
Absolutismul	48
Studiu de caz • Soliman Magnificul	50
Studiu de caz • Ludovic al XIV-lea. Palatul de la Versailles	51
Studiu de caz • Petru cel Mare	53
Fișe de lucru.....	57
RECAPITULARE	59
EVALUARE	60
UNITATEA 3. SPRE O NOUĂ SOCIETATE	61
<i>Revoluția Glorioasă</i>	62
Iluminismul – rațiune, drepturi, implicarea oamenilor în viața publică.....	66
Studiu de caz • Montesquieu, J.J. Rousseau, Voltaire	68
Viața cotidiană. Opinia publică în secolul al XVIII-lea.....	72
Constituirea SUA. <i>Declarația de Independență</i> . Constituția	76
Revoluția franceză. De la supus la cetățean.	80
Studiu de caz • <i>Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului</i>	83
Napoleon I și răspândirea ideilor Revoluției franceze în Europa	86
Revoluția industrială. Impactul în viața oamenilor.....	90
Fișe de lucru	94
RECAPITULARE	97
EVALUARE	98
UNITATEA 4. SECOLUL NAȚIONALITĂȚILOR	99
Statele moderne: revoluție și emancipare națională.	100
Studiu de caz • 1848 în Europa	102
Studiu de caz • Românii și modernitatea	104
Studiu de caz • Formarea statelor naționale în secolul al XIX-lea: Germania	106
Epoca victoriană. <i>La Belle Époque</i>	110
Fișe de lucru	114
RECAPITULARE	117
EVALUARE	118
RECAPITULARE FINALĂ	119
EVALUARE FINALĂ	127
Soluții.....	128

CĂLĂTORII ȘI CĂLĂTORII •

LEBRIS We know books

EUROPA ȘI LUMEA NOUĂ

UNITATEA 1

sec. XIII
Călătoria lui
Marco Polo
ajunge în
Extremul Orient.

1487-1488

Bartolomeo Diaz devine primul european care ajunge în sudul extrem al Africii.

1492-1493

Prima călătorie a lui Cristofor Columb în Lumea Nouă (America).

1497-1498

Vasco da Gama descoperă un nou drum spre India prin oceanul Africii.

1519-1521

Magellan devine primul european care traversează Oceanul Pacific.

1521-1522

Juan Sebastián Elcano încheie călătoria lui Magellan, fiind primul om care a navigat în jurul lumii.

Competențe specifice: 1.1.; 1.2.; 2.1.; 2.2.; 2.3; 3.1; 3.2; 3.3.; 4.1; 4.2.

Cuprins

- ▶ Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu; mijloace de transport
- ▶ Marile descoperiri ale europenilor: drumuri și teritorii; consecințe asupra vieții oamenilor
- ▶ **STUDIU DE CAZ. Lumea Nouă:** cunoaștere, misionarism și exploatare

Ce vei reuși să faci?

- să localizezi în spațiu și în timp fapte și procese istorice;
- să utilizezi adecvat termenii istorici;
- să analizezi surse scrise sau vizuale;
- să identifice elemente de cauzalitate;
- să cooperezi în grupurile de învățare;
- să utilizezi informații cu ajutorul resurselor multimedia.

CĂLĂTORIILE ȘI PERCEPȚIA SPAȚIULUI ÎN EVUL MEDIU. MIJLOACE DE TRANSPORT

Dicționar

Astrolab = instrument de orientare care permite calcularea latitudinii în funcție de înălțimea astrelor; inventat de arabi și perfecționat la sfârșitul secolului al XIV-lea.

Portulan = hartă a porturilor.

Mirodenie = condiment exotic, aromat sau picant, adesea foarte rar și scump, sub formă de frunze, coji, flori, fructe, rădăcini, proaspete sau uscate (piper, scorțișoară, lemn-dulce, vanilie, ienibahar, ghimbir etc.).

Nicholas Roerich, *Oaspeți de peste mări* (vikingii), pictură în ulei, 1901

Personalități

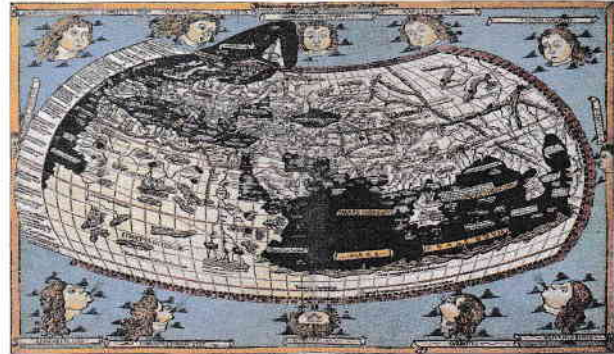
Marco Polo (circa 1254-1324) a fost un comerciant venețian, cunoscut prin relatările sale despre o călătorie în China, în cartea intitulată *Diversitatea Lumii*, *Cartea Minunilor* sau *Milionul*. În relatările sale menționează anul 1271 ca dată de plecare în lunga călătorie către China, stabilindu-se pentru aproape 24 de ani la curtea conducătorului mongol Kubilai Han. Încă din timpul vieții lui Marco Polo și până astăzi au existat îndoiele despre autenticitatea relatărilor, pentru că nu sunt menționate nici zidul chinezesc și nici tiparul, care era răspândit în China în acea perioadă.

Cunosc și înțeleg

Spațiul

Pentru mult timp, lumea cunoscută de europeni, în Antichitate și în Evul Mediu, era compusă din trei continente: **Europa, Asia și Nordul Africii**. Lumea părea mare, greu de cuprins la pas sau cu mijloacele de transport existente la acea vreme. Europa Occidentală era văzută ca un centru al civilizației umane, alte regiuni fiind considerate exotice. Concepția despre Pământ era departe de cea actuală; atât pentru călătorii și geografii europeni, cât și pentru cei arabi a fost important să-și depășească cunoștințele, să îndrăznească să descopere noi orizonturi.

Harta lumii. Copie după o hartă arabă realizată în secolul al XII-lea

Indică o asemănare și o deosebire între harta de mai sus și o hartă a lumii din zilele noastre.

Călătoriile

Dintotdeauna, oamenii și-au dorit să călătorească, să descopere noi teritorii și resurse, să facă comerț sau să exploateze regiuni îndepărtate, iar acest fapt a dus la călătorii pe mari distanțe, pe uscat sau pe mare, dar și la dezvoltarea unor noi mijloace de transport și a tehnologiilor necesare acestora. Vikingul **Erik cel Roșu** descoperea, în secolul al X-lea, Groenlanda, iar fiul său, **Leif cel Fericit (Eriksson)**, realiza prima traversare a Oceanului Atlantic cunoscută în istorie și ajungea pe țărmul nord-estic al Americii de Nord. Călătorii arabi, ca **Ibn Battuta**, dar și europeni, ca **Marco Polo** și, mai târziu, **Afanasie Nikitin** au ajuns în Extremul Orient.

Perfecționarea mijloacelor de orientare (busola, astrolabul, portulanele etc.) va favoriza marile călătorii din secolele al XV-lea și al XVI-lea.

Mijloace de transport

Domesticirea calului și inventarea roții (Mesopotamia, mileniul IV î.Hr.) vor contribui la dezvoltarea mijloacelor de transport.

Alături de folosirea forței animalelor (cal, măgar, cămilă, elefant etc.), oamenii au construit **care, căruțe, trăsuri**, pentru călătoria pe uscat, sau **bărci și corăbii**, pentru călătoria pe ape. Odată ce și-au îmbunătățit mijloacele de orientare în spațiu și de transport extinzându-le și pe apă, oamenii au descoperit noi drumuri, noi zone, noi obiceiuri și religii, noi popoare și civilizații.

**Mijloace
de transport**

terestre

- cal
- măgar
- cămila
- elefant
- car
- căruță
- litieră
- palanchin
- trăsură

maritime

- barcă
- corabie cu pânze

Mersul pe jos 18 kg
5 km/h
30 km/zi

Calul 125 kg
8 km/h
60 km/zi

Cămila 160 kg
5 km/h
40 km/zi

Carul 1 tonă
3 km/h
25 km/zi

**Barca trasă
de cai** 50-100 tone
4 km/h
35 km/zi

Corabie cu un singur catarg 15-300 tone
13 km/h
150 km/zi

Caracă (secolul al XV-lea) 500-1500 tone
10 km/h
130 km/zi

Studiază cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Înainte de secolul al XV-lea, mirodeniile erau parte importantă a comerțului cu mărfuri asiatice, însă această activitate era mijlocită de către negustorii din Orientul Mijlociu și din nordul Africii.

O parte considerabilă a istoriei lumii moderne este istoria mirodeniilor, iar povestea începe cu o plantă agățătoare, deloc atrăgătoare, care creștea odată numai pe coasta Malabarului din estul Indiei. Această plantă se numește *Piper nigrum*. Dacă ne-ar fi înfățișată în starea ei naturală, aproape cu siguranță ne-am chinui să ghicim de ce este importantă, dar ea este sursa tuturor celor trei tipuri de piper adevărat, negru, alb și verde.”

(Bill Bryson, *Acasă. O istorie a vieții private*)

B. Harta mirodeniilor

C. Evoluția mijloacelor de transport

Știu mai mult

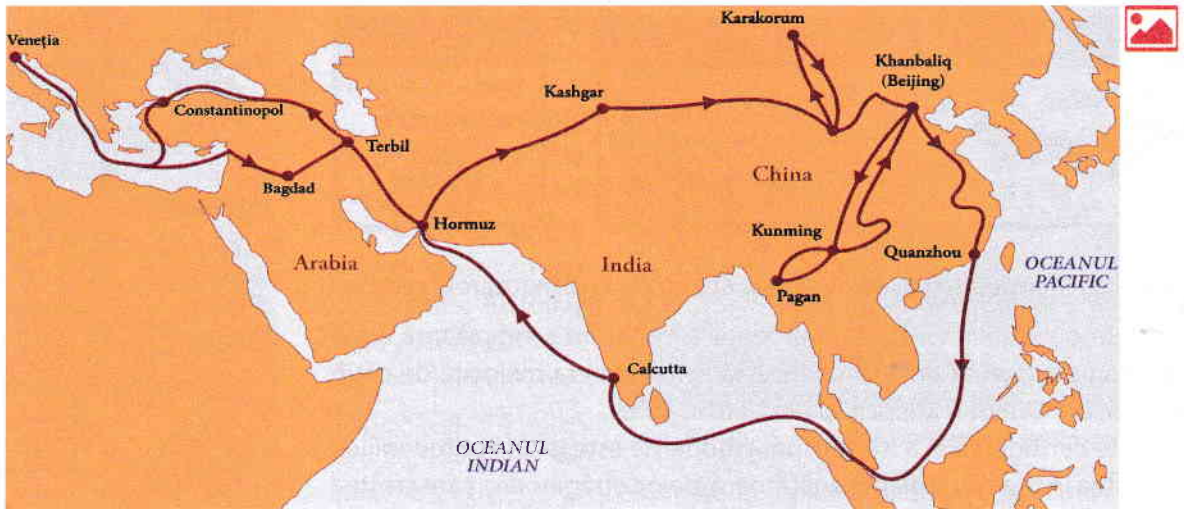
- *Drumul mătăsii* este unul dintre cele mai cunoscute drumuri din lume. Menționat în secolul al II-lea î.Hr., dar sigur mult mai vechi, acesta făcea legătura între China și Europa.
- Nicolae Milescu Spătarul (1636-1708) este primul român care a călătorit în China. A fost numit „un Marco Polo” al secolului al XVII-lea.

1. Numește un spațiu geografic precizat în sursa **A**.
2. Menționează numele unei mirodenii prezentate atât în sursa **A**, cât și în sursa **B**.
3. Numește și alte mirodenii prezentate în sursa **B** utilizate astăzi în bucătăria ta.
4. Utilizând mijloacele de transport din sursa **C**, calculează durata unei călătorii de la București la Londra (circa 2500 de kilometri). Precizează mijloacele de transport pe care le vei folosi.

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

1. Numește și indică pe harta de mai jos continentele cunoscute în Evul Mediu.

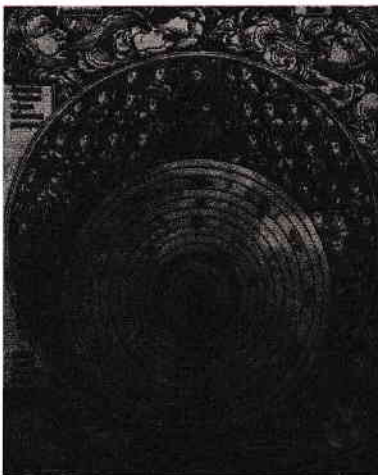
Traseul lui Marco Polo

Epoca istorică	Terestre	Maritime
Epoca străveche		barcă
Antichitate		
Evul Mediu		

2. Ești un negustor italian și dorești să ajungi în Orient, pentru a aduce marfă în Europa. Ce mijloace de transport folosești? Ce traseu poți să alegi? Ce mărfuri poți aduce în Europa din Orient?
3. Realizează o friză cronologică în format electronic sau desenată pe hârtie/carton a principalelor mijloace de transport, folosind imaginile din lecție. **Portofoliul personal.**
4. Transcrie și completează în caiet, după model, tabelul alăturat referitor la mijloacele de transport utilizate în diferite perioade istorice.

▶▶▶▶ Sursa istorică

Studiază cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. Sistemul solar potrivit gândirii medievale, Hartmann Schedel, 1493.

B. „Această deschidere mentală a stimulat o revoluție științifică, inițial o redescoperire a științelor matematicii, astronomiei și geografiei, cunoscute de antici, îndeosebi de Aristotel, Ptolemeu și Pitagora. Harta medievală a lumii – *mappa mundi* – înfățișase Pământul ca fiind plat și înconjurat de dragoni... Cu toate că majoritatea savanților acceptau acum că Pământul avea formă sferică, ei continuau să așeze planeta în centrul universului, în timp ce cartografiile așezau Ierusalimul în centrul lumii cunoscute.”

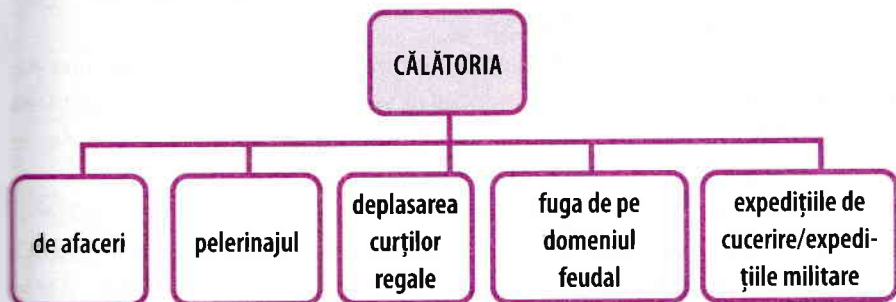
(Simon Jenkins, *Scurtă istorie a Europei de la Pericle la Putin*)

1. Precizează, din sursa B, forma Pământului potrivit *mappa mundi*.
2. Amintește-ți, din clasa a V-a, de ce Ierusalimul era considerat ca fiind „în centrul lumii cunoscute”? Argumentează-ți răspunsul folosind și sursa A!
3. Cum se poate explica prezența dragonilor* pe hărțile medievale?

* Dragon = monstru fabulos cu aripi de vultur și coadă lungă de șarpe.

▶▶▶▶ **Cooperez**

1. Pe baza schemei de mai jos, discută cu colegii de clasă despre tipurile de călătorii din Evul Mediu.

2. Care este părerea ta despre citatul de mai jos?
„A călători este, pentru cei tineri, o parte a educației; pentru cei mai vârstnici e o parte a experienței.” (Francis Bacon)
Discută cu un coleg/o colegă. Află care este opinia lui despre citat. Negociați, apoi prezentați colegilor opinia voastră.
3. Pornind de la sursa **A**, realizează împreună cu colegul/colega de bancă un desen/poster/colaj care să reflecte imaginea călătorului din secolele al XV-lea și al XVI-lea. **Portofoliul personal**.

▶▶▶▶ **Învăț să învăț**

1. Citește, timp de cinci minute, lecția din manual. Discută apoi cu colegul/colega de bancă despre ceea ce ai citit și completează pe caiet tabelul următor:

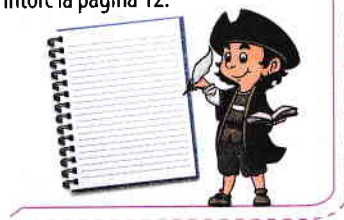
Cunoștințe/ Informații confirmate de text ✓	Cunoștințe/ Informații contrazise de text -	Cunoștințe/Informații noi, nemiintâlnite până acum +	Cunoștințe incerte/ Informații noi care merită să fie cercetate ?

2. Realizează o prezentare, individual sau împreună cu colegii, utilizând resurse digitale, despre mijloacele de transport inventate de om din Epoca străveche până în zilele noastre. **Portofoliul personal**.
3. Creează un cvintet* cu tema „Călătoria”.

* *Cvintetul* este o strofă cu cinci versuri. Primul vers este format dintr-un singur cuvânt, care denumește subiectul. Al doilea vers este format din două cuvinte care definesc două însușiri ale subiectului. Al treilea vers este format din trei cuvinte care exprimă acțiuni (verbe). Al patrulea vers este format din patru cuvinte care exprimă sentimentele noastre față de subiect. Al cincilea vers este format dintr-un cuvânt care arată însușirea esențială a subiectului. Exemplu: *Prieten / Bun, blând /, însoțește, sfătuiește, alină / Mă gândesc la el / Putere*

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

A. Statuie dedicată călătorului, Oviedo, Spania

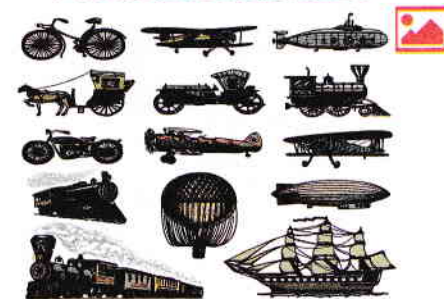
Biblioteca virtuală

Marco Polo

Călătoriile lui Ibn Battuta

Mijloace de transport

MARILE DESCOPERIRI ALE EUROPENILOR.

DRUMURI ȘI TERITORII; CONSECINȚE ASUPRA VIEȚII OAMENILOR

Dicționar

Navigator = persoană care întreprinde lungi călătorii pe mări și oceane; persoană care conduce o navă sau face parte din personalul unei nave.

Lumea Nouă = expresie folosită din secolul al XVI-lea pentru a denumi teritoriile descoperite dincolo de Oceanul Atlantic (America).

Galion = navă cu pânze de mari dimensiuni utilizată în trecut pentru transportul mărfurilor.

Nucșoară = condiment; una dintre cele mai scumpe mirodenii în Evul Mediu.

Caravela, nava marilor descoperiri geografice, era o corabie de dimensiune medie, construită să înfrunte valurile oceanului. Ușoară și rapidă, având partea din spate mai înaltă, era prevăzută cu pânze care-i permiteau să folosească atât vântul din spate, cât și pe cel din lateral.

Personalități

Pedro Álvares Cabral
(circa 1467-1520)

a fost un comandant militar, navigator și explorator portughez. Cabral a efectuat prima explorare substanțială a coastei nord-estice a Americii de Sud și a revendicat-o în numele Portugaliei conform Tratatului de la Tordesillas. Ulterior, teritoriul a primit numele de Brazilia.

Cunosc și înțeleg

Marile descoperiri geografice

Explorările realizate de navigatorii din Europa Apuseană, din a doua jumătate a secolului al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea, în căutarea unui nou drum spre India, și, apoi, spre Lumea Nouă, au fost numite marile descoperiri geografice.

În secolele al XIII-lea și al XIV-lea se desfășura un comerț înfloritor în orașele de coastă ale Mării Mediterane (Florența, Veneția etc.). Negustorii arabi aduceau din India și din China la Alexandria, în Egipt, mărfuri foarte apreciate ca: scorțișoară, piper, ghimbir, nucșoară, uleiuri parfumate, arme, perle, țesături, fildeș etc. De aici, negustorii europeni le răspândeau în întreaga Europă, iar prețurile lor deveneau foarte mari. Expansiunea Imperiului Otoman spre Europa a separat orașele Mediteranei de piețele din est și a blocat comerțul cu această zonă. Prin urmare, era nevoie de o nouă rută maritimă între Europa și Extremul Orient.

Cauzele marilor descoperiri

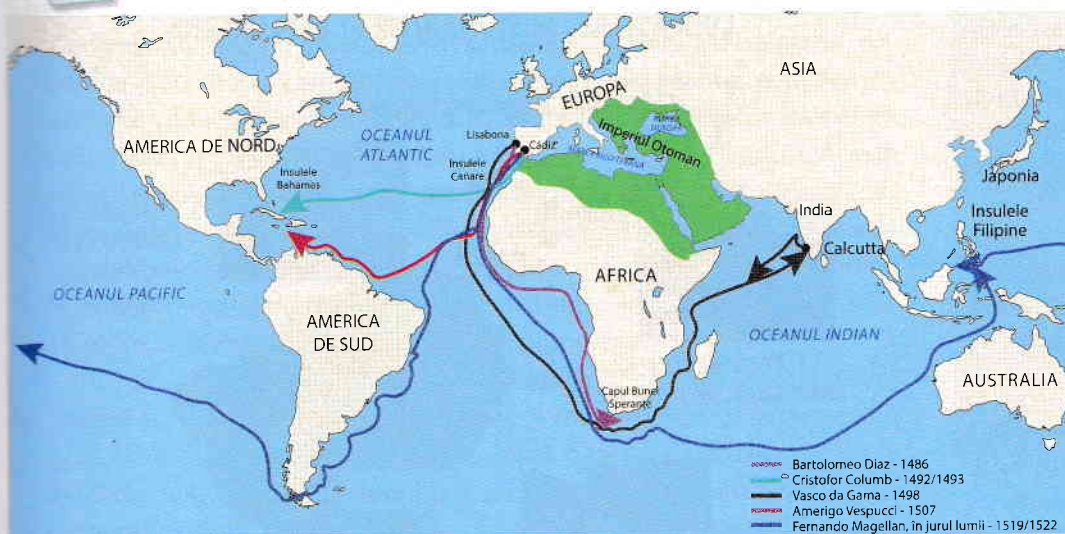
Economice	Nevoia de:	– materii prime	– țesături de mătase
		– mirodenii	– pietre și metale prețioase
Politice	– consolidarea unor mari puteri europene, cum ar fi Anglia, Franța, Spania; – Cucerirea Constantinopolului și Egiptului de către otomani are ca efect blocarea legăturilor economice ale europenilor cu Orientul; expansiunea Imperiului Otoman.		
Religioase	– misiunile de creștinare în teritoriile nou descoperite.		
Progresele tehnice	– cârma	– galionul	– astrolabul
	– caravela	– busola	– hărți mai bine realizate
Evoluția cunoștințelor geografice	– Teoria conform căreia Pământul este rotund trebuia „dovedită”. Aceasta ar fi permis să se ajungă mai repede în India și China navigând spre vest.		

Consecințele marilor descoperiri geografice

Marile descoperiri geografice au avut consecințe importante asupra evoluției societății, în ansamblul său. Cunoștințele de geografie, botanică, zoologie, medicină, istorie, lingvistică, religie, tradiții și obiceiuri s-au îmbogățit, băncile și manufacturile s-au dezvoltat, au apărut noi categorii sociale, schimbul de idei și tehnologii s-a intensificat, s-au aclimatizat plante și animale în Europa (porumbul, cartoful, roșia, scorțișoara, ananasul, dar și curcagul), iar pentru Biserica Catolică, în mod special, propagarea creștinismului în noile ținuturi a devenit o misiune asumată. Descoperirea noilor continente a schimbat radical imaginea despre lume, despre forma Pământului, a dus la descoperirea a noi culturi și civilizații (aztecii, mayașii, incașii, civilizațiile precolumbiene), punând bazele lumii moderne.

Axă cronologică

1497	1492	1500	1519-1522
Vasco da Gama	Cristofor Columb	Cabral	Fernando Magellan

Portugalia și Spania sunt țările care vor deschide noile rute și trasee comerciale.

Călătoriile portughezilor

Se datorează regilor Henric Navigatorul și Joao al II-lea. Aceștia au înființat, la Sagres, un centru de cercetări nautice.

▶ În 1487, **Bartolomeo Diaz** a descoperit Capul Bunei Speranțe, partea cea mai sudică a Africii, însă revolta echipajului l-a obligat să se întoarcă.

▶ În 1497, **Vasco da Gama** a plecat din Lisabona la comanda unei flote de trei corăbii. În noiembrie a ocolit Capul Bunei Speranțe, iar la 20 mai 1498, a ajuns la Calcutta, în India. Navigând de-a lungul coastei africane și continuând drumul în Oceanul Indian, Vasco da Gama a descoperit, astfel, un nou drum spre Indii prin ocolul Africii.

Călătoriile spaniolilor

▶ Genovezul **Cristofor Columb** a revoluționat acest domeniu, convingându-i pe regii Spaniei, Ferdinand de Aragon și Isabela de Castillia, să-i finanțeze deplasarea spre India. Columb a crezut că se poate ajunge în Asia navigând spre vest. Expediția lui din 1492 avea să ducă la descoperirea Lumii Noi sau a Americii, deși Columb era convins că a ajuns în India. Până la moartea sa, Columb a mai făcut trei expediții peste Oceanul Atlantic.

▶ Un alt navigator italian, florentinul **Amerigo Vespucci**, și-a dat seama că, de fapt, Columb a descoperit un nou continent, că a ajuns într-o „Lume Nouă”.

▶ O altă etapă în seria descoperirilor geografice avea să se deschidă odată cu prima călătorie în jurul lumii, realizată de **Fernando Magellan**. Navigatorul a fost convins că Insulele Mirodeniilor (Moluce) se găsesc în jumătatea de glob care revenea coroanei Spaniei în conformitate cu Tratatul de la Tordesillas și că se poate ajunge la acestea navigând spre vest. Călătoria sa a început, în 1519, cu cinci nave. A călătorit de-a lungul coastei Americii de Sud și expediția sa a descoperit strâmtoarea (Magellan) spre Oceanul Pacific. Ajuns în insulele Filipine, Magellan și-a pierdut viața într-un conflict cu băștinașii. Călătoria a fost finalizată de secundul său, **Juan Sebastián Elcano**. Navigând spre vest și întorcându-se acasă, expediția a dovedit că Pământul este rotund.

Hartă. Marile descoperiri geografice

Cornelis Verbeeck, *Galion spaniol*, 1618/1620

Cristofor Columb (1451-1506)

